

N:o 61.

Ank. till Riksd. Kansli den 9 Maj 1878, kl. 5 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts förslag om anvisande på Riksgäldskontoret af ett anslag för betäckande af den ökning i statens jernvägars materialförråd och kassaförlag, som under åren 1878 och 1879 kan förekomma.

(R. A.)

I den nådiga propositionen angående statsverkets tillstånd och behof har Kongl. Maj:t, å sid. 64, föreslagit Riksdagen att å Riksgäldskontoret anvisa ett anslag för betäckande af den ökning i statens jernvägars materialförråd och kassaförlag, som under åren 1878 och 1879 kunde förekomma, förslagsvis bestämdt till ett belopp af högst 1,000,000 kronor för hvarterdera året, hvarå ersättning för sålunda af jernvägsinkomsterna nedlagda medel finge lyftas sedan »ökningens belopp genom årets bokslut blifvit utrönt.

Af statsrådsprotokollet öfver finansärenden den 7 Januari 1878 (bil. N:o 6 d till omförmälda nådiga proposition, sid. 4—6) inhemtas, att, vid föredragning inför Kongl. Maj:t af de delar af statsregleringen vid denna riksdag, hvilka tillhörde finansdepartementet, Statsrådet och chefen för finansdepartementet fäst at uppmärksamheten, bland annat, derpå att å beräkningen af jernvägstrafikmedlens nettobehållning inverkade en post, som af trafikstyrelsen såsom trafikutgift beräknats, och hvars upptagande såsom sådan under nuvarande förhållanden icke kunde anses fullt lämpligt, nemligen tillökningen af materialförrådet, uppskattad till 777,250 kronor.

Bih. till Riksd. Prot. 1878. 4 Saml. 1 Afd. 35 Häft.

Det vore visserligen sant, att hvad till förlaget för en industriell rörelses drift erfordrades, kunde af de löpande årsinkomsterna afsättas, likasom ju också hela rörelsens utvidgning genom nya anläggningar kunde på samma sätt verkställas medelst årsinkomsternas användande för ändamålet. Hvad det svenska statsjernvägsnätet beträffade, hade detta system mycket vidsträckt tillämpats, ity att af jernvägstrafikens inkomster här användts under sist förflutna 20 år icke mindre än 15 millioner kronor, eller omkring 12 procent, till nybyggnad och anskaffande af rullande materiel för jernvägen, samt öfver 6 millioner kronor, eller omkring 5 procent, till nödigt förråd af materialier och kassaförslag. Hade detta kunnat ske och på samma gång trafikinkomsten betäckt åtminstone räntan å det för anläggningen upplånade kapital, hade härom intet annat varit att säga, än att jernvägen varit en särdeles god industriell affär, som icke allenast gifvit fordringsegarne och aktieegarne ränta, utan äfven i byggnader, rullande materiel och förråd nedlagt en betydande vinst. Men detta vore icke förhållandet, ty under det en stor anpart af jernvägsinkomsternas nettobelopp sålunda nedlagts i byggnader, rullande materiel och ökad materialförråd, hade återstoden på långt när icke räckt till för gäldande af ränta å jernvägsskulden, utan hade denna för hvarje år måst fyllas genom andra statsmedel, det vill säga genom skatter. Under sådana omständigheter vore förfarandet, att af jernvägsinkomsternas nettobelopp nedlägga en del i jernvägens utvidgning eller förrådets tillökning, alldeles liktydigt med att för samma ändamål använda statens löpande årsinkomster eller skatterna, ty om nettoinkomsten i sin helhet utgått till gäldande af räntan, hade motsvarande belopp statsmedel blifvit fritt till annan användning. I afseende å utgifterna för nybyggnad och materiel hade också Riksdagen redan erkänt, att ett annat förfarande borde iakttagas, då den för desamma anvisat medel å Riksgäldskontoret, så att hädanefter dylik kapitalförökning finge ingå i anläggningskapitalet, hvars återgäldande är fördeladt på en längre följd af år. Departementschefen kunde ej finna, att icke samma grundsats mycket väl kunde gälla äfven för det förslag, jernvägen för sin rörelse behöfde, eller att detta mera än nybyggnader och ny materiel skulle af landets inbyggare sammanscaffas medelst årliga skattebidrag. Det torde finnas få industriella företag, der ej, åtminstone under vissa förhållanden, äfven för förlagskapitals anskaffande krediten anlätades, och der dennas grundval vore säker — såsom fallet måste anses vara med Sveriges kredit — torde väl knappast kunna anses riktigt, att egaren bildade förlagskapital af en årets nettobehållning, som ej först till fullo betäckt räntan å tidigare skuld. Så hade emellertid hittills alltid förfarits, och under de senaste

fem åren hade i och med ökningen af materialförråd och kassaförlag, som under tiden 1871—1876 växt från 2 till öfver 6 millioner, alltid uppstått en för statsregleringen i öfrigt rätt känbar brist i den af trafiken beräknade nettobehållning, en företeelse som äfven för året 1877 vore synbar uti den framlagda beräkningen af behållna öfverskott. Att vidare fortgå på denna väg syntes icke lända till någon fördel hvarken för statsregleringen eller för öfversigten öfver jernvägstrafikens ställning, och det torde icke vara för mycket begär, att åtminstone hädanefter sattes en gräns för skattebidragens användande till ökning af jernvägens förlagskapital, allra helst som denna hädanefter hufvudsakligen komme att bero på jernvägsnätets vidare utsträckning mot norr. Den enklaste utvägen dertill vore att å Riksgäldskontoret anvisa ett anslag, begränsadt till 1,000,000 kronor, hvaraf finge efter afslutandet af trafikstyrelsens hufvudbok lyftas ersättning för det belopp, hvarmed jernvägens materialförråd och kassaförlag ökats under föregående år.

På grund af hvad sålunda anförts, har Departementschefen (sid. 43 af nyssnämnda statsrådsprotokoll), med förmälan, att en dylik ersättning för ökningen under år 1879 ej behöfde af Riksgäldskontoret utbetalas före år 1880 och således ej borde upptagas bland dess utgifter under år 1879, men att behofvet af en sådan till reda ledande reglering syntes lika stort äfven för nästkommande år, hemställt om aflåtande till Riksdagen af ofvanberörda förslag; hvilken hemställan ock blifvit i nåder bifallen.

I öfverensstämmelse härmed och enär, med tillämpning af hvad sålunda blifvit föreslaget, för år 1879 icke behöfde från de behållna jernvägstrafikmedlen afräknas ofvannämnda utgift af 777,250 kronor, har jernvägstrafikens nettobehållning, hvilken af Statskontoret i dess förslag upptagits till 4,000,000 kronor, såväl af Kongl. Maj:t som af Stats-Utskottet i dess af Riksdagen bifallna utlåtande N:o 15 (i detta senare visserligen under förbehåll af den ändring, som af Riksdagens blifvande beslut kunde föranledas) beräknats till 4,750,000 kronor; hvarjemte Statsrådet och chefen för finansdepartementet i det af honom uppgjorda, å sidan 46 och 47 af ofvan åberopade statsrådsprotokoll förekommande förslag till stat för Riksgäldskontoret för år 1879 bland dess utgifter upptagit ett anslag till betäckande af ökning under år 1878 af det för statens jernvägstrafik behöfliga materialförråd och kassaförlag till ett belopp af högst 1,000,000 kronor.

Såsom känt är och äfven här ofvan meddelats, hafva ganska betydliga belopp af statens trafikinkomster nedlagts i jernvägarne och sålunda kapitaliserats. En dylik kapitalisering af statsinkomsterna kan emellertid ej ega rum utan en motsvarande ökad beskattning, hvilken

för ett ändamål, sådant som det ifrågavarande, hvars uppfyllande medför gagn äfven för framtiden, ansetts obehöflig; och för de statsregleringsår, det nådiga förslaget afser, har äfven Utskottet, utan att godkänna det föreslagna förfaringssättet såsom regel, funnit en sådan användning af statsinkomsterna mindre lämplig.

Utskottet hemställer fördenskull,

att, med bifall till Kongl. Maj:ts förslag, Riksdagen må på Riksgäldskontoret anvisa ett anslag för betäckande af den ökning i statens jernvägars materialförråd och kassaförslag, som under åren 1878 och 1879 kan förekomma, förslagsvis bestämdt till ett belopp af högst 1,000,000 kronor för hvarterdera året, hvarå ersättning för sålunda af jernvägsinkomsterna nedlagda medel får lyftas, sedan ökningens belopp genom årets bokslut blifvit uttrönt.

Stockholm den 9 Maj 1878.

På Stats-Utskottets vägnar:

CARL EKMAN.

Reservationer:

af Herrar Grefve A. Mörner och Liss Olof Larsson, hvilka yrkat afslag å Kongl. Maj:ts ifrågavarande förslag; samt

af Herr L. Nordenfält, som yttrat: »Ehuru jag instämt uti det slut, hvartill Utskottet kommit, har jag likväl ansett, att åtskilliga siffror och omständigheter, som synas mig beröra denna fråga, borde hafva influtit ibland motiven, såsom:

Vid 1877 års slut voro statens jernvägstrafiks materialförslag och kassa förökade till kronor 6,498,197: 80, hvaremot inbetalats till Statskontoret 1,446,000 kronor mindre, än som blifvit beräknadt ibland statsverkets inkomster för år 1877.

Vid 1877 års slut var ursprungliga byggnadskostnaden af statens fullbordade jernvägar.....	kronor 127,903,568: 92,
af nya byggnader och ny materiel genom extra anslag till statens jernvägstrafik	» 20,072,000: —
af nya byggnader och ny materiel genom disponerade trafikmedel.....	» 16,013,457: 28,
af materialförlag genom disponerade trafikmedel	» 5,446,918: 12,
kassabehållningen	» 1,051,279: 68,

Summa kronor 170,487,224: —

om härtill lägges värdet af under arbete varande statsbanor

»	8,980,250: —

erhålles statens jernvägars summa kostnad kronor 179,467,474: —

Kapitalrabatter och ränteförluster äro häri icke inbegripna.

Fonderade statsskulden vid 1877

års slut	kronor 180,157,684: —	
1869 års jernvägslån	» 1,999,400: —	» 182,157,084: —

Härfifrån kan afdragas:

liquidations- och amortissemens-fondernas behållning ..	kronor 2,383,695: 29.

Lån till enskilda jernvägar	» 23,988,712: 62.

Tills vidare förräntade medel.....	» 18,064,153: 49.	» 44,436,561: 40

Då återstå.....	kronor 137,720,522: 60

Om sistnämnda summa drages från statens jernvägars ofvannämnda kostnad.....	» 179,467,474: —

Så återstå.....	kronor 41,746,951: 40;

hvilken summa utgör det ungefärliga belopp, som för statens jernvägar utöfver ränteförluster blifvit använda af statsverkets medel.

Denna summas storlek borde kunna minska deras oro som möjligen befara, att Svenska Staten lånar för andra ändamål än jernvägar med deras tillbehör.

Det synes högst anmärkningsvärdt, att, oaktadt hälften af det begärda förlaget måste utgå eller innehållas under loppet af år 1879, deremot svarande inkomst icke blifvit påräknad att betäckas förr än år 1880, hvilket tillvägagående, om det af Riksdagen godkännes, måste medföra svårigheter utan någon motsvarande fördel.»
